

הנחיה מס' 6.9 - הוצאת צו אישפוז לפי סעיף 15(ג) לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: יז טבת תשע"ט, 25 דצמבר 2018	21 ינואר 1992; 2 ינואר 1994; 1 ינואר 2003

6.9 הוצאת צו אישפוז לפי סעיף 15(ג) לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א – 1991.

א. המסגרת החוקית:

1. סעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש¹ (להלן: החוק) קובע:

"הועמד נאשם לדין פלילי ובית המשפט סבור, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם אחד מבעלי הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפניו ביזמתו הוא, כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין מחמת היותו חולה, רשאי בית המשפט לצוות שהנאשם יאושפז בבית חולים או יקבל טיפול מרפאתי... " [ההדגשה לא במקור]

2. סעיף 15(ב) לחוק קובע:

"הועמד נאשם לדין פלילי ובית המשפט מצא כי הוא עשה את מעשה העבירה שבו הואשם, אולם החליט, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם אחד מבעלי הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפניו ביזמתו הוא, שהנאשם היה חולה בשעת מעשה ולפיכך אין הוא בר-עונשין, ושהוא עדיין חולה, יצווה בית המשפט שהנאשם יאושפז או יקבל טיפול מרפאתי... " [ההדגשה לא במקור]

3. סעיף 15(ג) לחוק קובע:

"לא יתן בית משפט צו לפי סעיפים קטנים (א) או (ב) אלא לאחר קבלת חוות דעת פסיכיאטרית, ולצורך כך יצווה כי הנאשם יובא לבדיקה פסיכיאטרית, ואם הוא קטין – לבדיקה כאמור בידי פסיכיאטר מומחה לילדים ולנוער; הודיע הפסיכיאטר המחוזי לבית המשפט כי לא ניתן לערוך את הבדיקה הפסיכיאטרית אלא בתנאי אישפוז, רשאי בית המשפט לצוות על אישפוז של הנאשם לשם עריכת בדיקה והסתכלות, לתקופה שיקבע בצו... "

4. סעיף 18 לחוק קובע:

"צו לפי סעיפים 15 עד 17 לא ינתן אלא בנוכחות סניגורו של החולה, ואם אין לו, ימנה לו בית המשפט סניגור; בית המשפט רשאי לתת צו כאמור שלא בנוכחות החולה אם שוכנע, על יסוד חוות דעת של פסיכיאטר מחוזי או של

¹ חוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א – 1991, ס"ח 58.

הנחיה מס' 6.9 - הוצאת צו אשפוז לפי סעיף 15(ג) לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: יז טבת תשע"ט, 25 דצמבר 2018	21 ינואר 1992; 2 ינואר 1994; 1 ינואר 2003

פסיכיאטר אחר שמינה הפסיכיאטר המחוזי, שאי אפשר לקיים את הדיון בנוכחות החולה או שנוכחותו תזיק לבריאותו הנפשית".

ב. כללי הוצאת צו אשפוז:

5. סעיף 15(ג) מתנה הוצאת צו אשפוז לפי סעיפים 15(א) או 15(ב) בקבלת חוות דעת פסיכיאטרית. על פי הסעיף, **בשלב ראשון**, רשאי השופט להורות אך ורק על שליחת הנאשם לבדיקה שלא באשפוז, ורק אם מודיע הפסיכיאטר המחוזי כי לא ניתן לערוך את הבדיקה אלא בתנאי אשפוז, רשאי בית המשפט להוציא צו אשפוז לשם עריכת הבדיקה.

את צו האשפוז הקבוע רשאי השופט לתת רק לאחר קבלת תוצאות הבדיקה הפסיכיאטרית.
6. לכאורה, צו אשפוז קבוע, שהוצא מבלי שנתקבלה קודם לכך חוות דעת של הפסיכיאטר המחוזי המבוססת על בדיקת הנאשם, הוא צו בלתי חוקי. בדומה, צו אשפוז שהוצא לשם עריכת הבדיקה הפסיכיאטרית, ללא שנתקבלה קודם לכך הודעת הפסיכיאטר המחוזי הקובעת כי לא ניתן לערוך את הבדיקה אלא בתנאי אשפוז, הוא בלתי חוקי ומהווה חריגה מסמכות.
7. לא אחת אירע שבית המשפט לא הקפיד על קיום שלבי הוצאת צווי אשפוז המחויבים על פי החוק. במקרה כזה מחובת התובע להסב את תשומת לבו של בית המשפט לשלבים שנקבעו בדין ולעמוד על קיום כל השלבים כסדרם.
8. לפיכך, בבקשה לבדיקה והסתכלות פסיכיאטרית לשם קביעת כשרותו הנפשית של הנאשם, יש להקפיד כי בשלב ראשון יינתן צו לבדיקה פסיכיאטרית **ללא אשפוז**, ורק אם יודיע הפסיכיאטר המחוזי כי לא ניתן לבצע את הבדיקה אלא בתנאי אשפוז, ניתן לבקש מבית המשפט להורות על אשפוז לצורך ביצוע הבדיקה. רק לאחר מכן, לאור תוצאות הבדיקה ועל יסוד חוות דעת פסיכיאטרית, ניתן לבקש מבית המשפט להורות, במידת הצורך, על הוצאת צו אשפוז קבוע לפי סעיפים 15(א) או 15(ב) לחוק.
9. יש לציין, כי על פי אותה פרוצדורה עצמה יש לפעול גם לגבי בקשה לאשפוזו של עצור, כקבוע בסעיף 16(ב) לחוק, שמטרתו לאפשר טיפול בעציר חולה, אשר מצבו מצריך אשפוז (לעניין זה ראו עניין פלוני²).
10. בהתאם לאמור בסעיף 18 לחוק, יש להקפיד על נוכחות סניגורו של החולה בעת מתן צו, לפי סעיפים 15 עד 17.

² בש"פ 92/00 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נד (4) 240 (2000).

הנחיה מס' 6.9 - הוצאת צו אשפוז לפי סעיף 15(ג) לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: יז טבת תשע"ט, 25 דצמבר 2018	21 ינואר 1992; 2 ינואר 1994; 1 ינואר 2003

11. יצויין בהקשר זה כי אירע בעבר שבית המשפט החליט על אשפוז נאשם ולא ציין בהחלטתו אם צו האשפוז ניתן לפי סעיף 15(א) או לפי סעיף 15(ב) לחוק. כידוע, ההבדל בין שני הסעיפים משמעותי ביותר. לפיכך, על התובע לבקש מבית המשפט כי בצו האשפוז יצויין הסעיף המדויק לחוק שלפיו הוצא הצו.